

26 ÁR EFTIR BUSSVANLUKKUNA UNDIR VALAKNÚKUM

Rípa av sól

Súsanna, sum í dag er 29 ára gomul, hevur sett seg við lítlu dótttrini, Kiru, sum er fimm mánaðir gomul. Navnið Kira merkir rípa av sólarljósi. Hon eigur eina stórasystur, sum eitur Ulla. Ulla hevur tann aldurin, sum Súsanna hevði, tá bussvanlukkan hendi. Súsanna býr í dag í Odense saman við manninum, Svend Hansen úr Klaksvík, sum er tyriluflogskipari. Súsanna er skjótt liðug sum miðlagrafikari.

– Eg minnst einki frá sjálvari vanlukkuni. Men við tað at eg havi mist ein triðing av mínum førleika, hevur hon sjálvandi merkt meg tað, eg minnst.

Beint eftir vanlukkuna varð Súsanna fleiri ferðir skurðviðgjörd. Skadda beinið vaks skjótari enn tað fríska

og varð seks sentimetrar longri enn hitt. Takast mátti av beininum, og hon fekk eisini húðtransplantatiónir.

– Beinið hevur altíð forðað mær í at iðka ítrótt. Eg mátti einki gera, har eg setti beinið til. Einastu ítróttargreinar, ið eg kann iðka, er súkkling og svimjing. Sum genta royndi eg at spæla hondbólt, men tað riggaði illa, tí skógvurin, ið lagdur er undir er so stirvin og óliðiligur, og tað ber illa til at renna við stívum fóti, so tað droppaði eg.

– Eg havi eisini lymfodem í vínstra beini, og fá viðgerð fyri hetta. Noyðist dagliga at brúka kompressiónssokk líka upp undir rørar, fyri at halda lymfodeminum niðri. Tað er eitt sindur strævið.

Gott lív

Onkuntíð hevur Súsanna følt seg eitt sindur dreingjaliga, tí hon ikki hevur hildið seg kunna pyntað seg sum aðrar gentur við strømmum buks-um og lærstuttum.

– Eg havi viljað fjalt beinið, tí tað er skeivt og óskaffiligt. Beinagrindin er skeiv, og vøddalagið er burtur. Eisini havi eg altíð havt ljótar ortopediskar skógvar. Alt var altíð í gráum og minti um rúmdar– ella kavaraskógv. Í dag er mann tíbetur komin longri og kann leggja upp-undir næstan øll sløg av skóm.

– Tann dag í dag er annað beinið longri. Tað riggar á einari leið, men eg havi varhugan av, at mann torir illa at koma afturum aftur við skurðviðgerð, fyri ikki at gera

Møðgurnar, Poulina og Súsanna Sløttanes minnst aftur á lagnutunga dagin

Mynd: Rannvá Egholm

ilt verri. Eg vil heldur hava hetta beinið, enn at risikera, at tað versnar. Hetta er tað sum er hent við mær, og eg veit ikki um annað enn at hava hetta beinið.

– Tað hevur gingið væl at ganga við børnum, tíbetur. Eg stúrdi fyri at koma at sita í koyristóli, men hevði ongar slíkar trupulleikar. Eg havi eiholdur trupulleikar av at ganga. Og eg sleppi í høgghælaðar skógvar í dag, um tað skal vera, smílist Súsanna.

Brúkið trygdarbelti!

Tað er ilt at meta um, hvørt tær triggjar, sum lótu lív í vanlukkuni, høvdu verið okkara millum í dag, og um Súsanna hevði sloppið frá vanlukkuni óskadd, um øll sótu í trygdarbelti. Men um tær sótu íbundnar, endaði ið hvussu er eingin undir bussinum.

– Tá vanlukkan hendi, høvdu vit ikki móguleikan at binda okkum í trygdarbelti. Hesin spurningur varð reistur beint eftir vanlukkuna. Nústani í 2009 varð ásett við lóg, at bussar skuldu hava

trygdarbelti, so í dag eru tey tøk at brúka. Eg skilji, at føroyingar ikki eru serliga raskir at brúka hesi beltini, sum hanga í bussunum í dag. Sjálv bindi eg meg altíð í og eisini mínar gentur. Tað tekur trý sekund. Sjálvandi eiga øll at sita íbundin – eisini teir stuttu túrarnar!

Beiggin Rani, sum var eftir í Havn, bíðaði til fánýtis eftir tyriluni við jólamanninum. Hann varð ansaður hjá grannakonuni, Lisbeth Mortensen, sum hann var so sera góður við. Lisbeth var skrivari á Bygdaleiðum og varð uppringd um vanlukkuna, beint sum hon var hend. Tyrilan setti seg ongantíð í túnið á Barnaheiminum. Hon mátti taka lut í tilbúgvngini undir Valaknúkum.

Ung um trygdarbelti í buss

Í 1986 varð ásett í ferðslulógini, at tað var krav at nýta trygdarbelti í bili. 23 ár seinni, í 2009, varð eisini álagt at fáa trygdarbelti í bussar, eins og fólk í bussu høvdu skyldu at brúka beltini. Býarbussar vóru undantiknir.

Nú trý ár seinni hava vit spurt nakrar føroyskar kvinnur og menn, sum koyra í bussu, um teirra hugburð til at brúka trygdarbelti í bussu.

Orð og myndir: Rannvá Egholm

ANNA RANDI HANSEN
17, Kaldbak:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Nei, eg brúki ongantíð trygdarbelti.

Hví ikki? – Eg havi faktisk aldrin ordiliga hugsað um at brúkt trygdarbelti í bussinum.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Nei, tað visti eg ikki av.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Eg haldi, at bussførarin kundi sagt tað við tey, sum koma upp í bussin, at tey skulu brúka trygdarbeltið.

TEITUR Í SJÚRÐAGARÐI
17, Kaldbak:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Ja, altsó ikki altíð, men viðhvørt brúki eg.

Hví ikki? – Um bussførarin ikki dugir so væl at koyra, og eg ikki ordiliga stóli upp á hann, so brúki eg. Men tá tað er ein, ið koyrir fint, hugsi eg ikki ordiliga um tað.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Nei, tí visti eg ikki av.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Bussførarin kann lýsa við tí og siga tað við tey, sum koma inn. Í heila tikið átti mann bara lýst meira við tí, tí mann veit ikki ordiliga av, at mann skal brúka trygdarbelti.

LENA JACOBSEN
17, Stendur:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Nei, tað geri eg ikki.

Hví ikki? – Eg veit ikki ordiliga. Eg føli ikki, at tað er neyðugt, tá ið mann koyrir í bussu. Mann følir seg onkursvegna eitt sindur tryggari í einum bussu enn í einum bili.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Ja, eg veit, at eg eigi at brúka trygdarbelti.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Tað er eitt sindur ringt at siga. Mann átti kanska at lýst meira við tí, so fólk allatíð verða mint á tað.

PÁLL BRIM
20, Klaksvík:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Nei, faktiskt ikki.

Hví ikki? – Eg haldi, at tað er bara tí, at mann er so vanur við at ikki brúka trygdarbelti í einum bussu, at mann hugsar ikki ordiliga um tað.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Eg havi sæð hatta tingið, sum blinkar og fortelur, at mann skal brúka trygdarbeltið, tá ið mann kemur inn í bussin. So ja, eg veit, at mann eigur at brúka belti, men eg havi ikki ordiliga hugsað um tað.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Mann kundi fingið strangari lógir ella fingið bussføraran at sagt tað við seg. Fáa fólk at gera tað til ein vana at nýta trygdarbelti.

RÚNA RASMUSSEN
31, Kirkjubøur:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Eg brúki ikki vanliga trygdarbelti.

Hví ikki? – Eg haldi, at tað er ein vanasak. Eg brúki vanliga trygdarbelti, tá ið eg koyri bil.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Nei, tað visti eg ikki av.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Kanska við at gera vart við, at tað eru trygdarbelti í bussinum. Eg haldi, at tað er ein vanasak, líkasum tað er ein vanasak altíð at brúka trygdarbelti, tá ið tú koyrir bil, so átti tað verið tað sama í einum bussu. Eisini um mann sær, at onnur nýta belti, so verður mann mintur á tað á tann hátt.

ÁRI HANSEN
17, Velbastaður:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Nei, tað geri eg ikki.

Hví ikki? – Mann verður ikki revsaður, tá ið mann ikki brúka trygdarbelti í einum bussu.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Ja, tí visti eg faktiskt væl av.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Mann kann fáa tey at brúka trygdarbelti við at minna tey meira á tað og fortelja teimum, hvussu farligt tað, er tá ið mann ikki brúkar beltið.

ANNA NOLSØE
JOENSEN

15, Miðvágur:

Brúkar tú vanliga trygdarbelti, tá tú koyrir í bussu?

– Nei, eg brúki vanliga ikki trygdarbelti. Tá ið tað kavar, biður bussførarin okkum brúka beltið, so tá brúki eg tað av trygðarávum, men annars ikki.

Hví ikki? – Tað er ikki nakað, eg ordiliga hugsi um. Fólk koma bara inn í bussin,

seta seg niður, og mann leggur ikki ordiliga merki til trygdarbeltið. Mann verður eiholdur ordiliga mintur á at brúka beltið, tá ið mann kemur inn í bussin.

Veitst tú, at tú hevur skyldu til at brúka trygdarbelti í bussu, um tað er har?

– Eg visti ikki av, at mann hevði skyldu til at brúka trygdarbelti.

Hvussu heldur tú, at mann fær bussferðandi at brúka trygdarbelti? – Tað er ein góður spurningur, hvussu mann fær fólk at brúka belti. Kanska við at lýsa meira við tí í bussinum og fortelja teimum ferðandi, at mann faktiskt hevur skyldu til tað. Bussførarin kundi eisini á onkran hátt sagt við tey ferðandi og mint tey á, at tey skulu brúka trygdarbelti. Eg havi faktiskt ikki vítað av, at tað eru belti í bussinum.